

Uṭup wi Pawulu apiitun banfiyaarun banfētun du utaak wi Rom

Uṭup ujuni

Pawulu ampiitun kakaarta ki awo nayuday. Abuknaana Firi, du untanka wi bajaan badu Tartut. Kē asē kuṣnaana du ubeeka wi Yerutalem, dul di di ajuknun. Pawulu abi me udolade wi bayuday bnuura. Abi wo ñaan anhajanun maakan bañaan bateek banfiyaarun Krittu. Kē Yetu Krittu aṣē bi pēn awinana ʔi kadunul adu'a awo namaar ʔi kadun ki banwoon baanwo bayuday. Aṭup Uṭup Ulil Unuura du dko bti di pṣih pi Rom. Wi Pawulu apiitun uṭup wi awo du ubeeka wi Korint du nṣubal nṭēnk iñeen kañeen na paaj na ulon (57) wi Krittu abukiin kaya nṣubal iñeen kañeen na bakren (58). Abi ʔal pya Yerutalem akak ʔal kaya pṣih pi Rom. Apiit kakaarta ki bañaan banfētun du Rom kaṭup baka kē ʔal kaya du baka kajukan baka Uṭup wi Naṣibaṭi katēntēnaan baka.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pawulu aṭup Uṭup Ulil Unuura (1.1-17)
2. Bañaan bajen bti bajubanun (1.18–3.20)
3. Hum di di Naṣibaṭi ajakun aji bañaan bajen bawo batool ʔi kēs ki nul (3.21–4.25)
4. Bañaan biki Naṣibaṭi balun kaka ubida uhalu (5.1–8.39)
5. Naṣibaṭi awutan Iṭrayel kē uṣē wo uunwo wi mnṭo (9.1–11.36)
6. Ubida uhalu unwoon na ʔal (12.1–15.13)

7. Uko wi Pawulu ajakuŋ aji ado na pwul mboş (15.14–16.27)

¹ Nji Pawulu nalempar Yetu *Krittu dpiitun. Naşibaŋi adu'en pwo *nanjañan, adatën aŋu'en pŋup *Uŋup Ulil Unuura wi nul ² Uŋup mënŋ, Naşibaŋi aŋëpna undiimaan ŋi *baŋuparul ahoŋ wa ŋi Ulibra wi nul. ³ Uŋup mënŋ uŋiiniyaan uko wi Abukul, ampënnun ŋi kabuka ki *Dayiŋ naşih. ⁴ Kë *Uhaaş Uyimanaan wi Naşibaŋi uşë diiman na mnhina mnweek kë awo Abuk Naşibaŋi, wi anaŋiŋ ŋi pkeŋ. Ul awo Yetu Krittu Ajugun. ⁵ ŋi ul i i Naşibaŋi aŋëpnun awulën bnuura ado kë nwo nanjañan. Hënk, katim ki nul kameeŋana, nhilna ndo bañaan biki nŋaak bti bafiyaara bakuŋ bado katiinka. ⁶ An kak nawo ŋi bakan mënŋan, an biki Naşibaŋi aduun pa nawo biki Yetu Krittu. ⁷ An bti nanwoon du Rom, biki Naşibaŋi aŋaluŋ abot adu'an nawo bañaan biki nul, dñehan Naşibaŋi Aşin nja na Ajugun Yetu Krittu bawulan bnuura babot bajoobŋenan nhaaş.

Pñal pya pwin bañaan biki Rom

⁸ Dñal duna kaŋëpna ŋi Yetu Krittu kabeeb Naşibaŋi i njaan kadëman ŋi uko wi nan bti ŋiki bañaan biki umundu bti batiink kë nafiyaar Krittu. ⁹ Naşibaŋi i njaan kadëman na uhaaş wi naan bti wi njaan kaŋup *Uŋup Ulil Unuura unjaan uŋiiniyaan Abukul ame kë dŋup manjoonan wi njakuŋ aji dji kaşalan wal undoli ¹⁰ wi njaan kañehan Naşibaŋi. Dji kañehana woli uwo uko wi aŋaluŋ, adolën nhilan mbi du an. ¹¹ Dñal maakan pwinan, kahilna kafaaşër na an uko wi Uhaaş wi Naşibaŋi uŋennun

pa utēntēnan. ¹² Dɲal kawo ɲi ptoofan, pfiyaar pi nan, na pfiyaar pi naan patēntēn nja bti.

¹³ Bayiɲ naan, dɲal name kē djon ɲal pbi du an, kē Naɣibaɲi aɣē wo aandinanaan te hēnkunɲ. Dɲal kalemp ɲi ptoofan kawin ulemp mēntɲ uwul uko unuura, jibi udoonɲ abi wo du ɲtaak ɲlonɲ. ¹⁴ Dwo i pya du baɲaanaɲ biki ɲbeeka na du biki ɲteeh, du banjukunɲ na du banwoonɲ baanjuki. ¹⁵ Uko mēntɲ ukaanaɲ kē ɲɲal pɲupan an kak nanfētunɲ du Rom *Uɲup Ulil Unuura.

¹⁶ Mēnji kakowa pɲup *Uɲup Ulil Unuura : uwo na manjoonan mnɲina mi Naɣibaɲi pa mbuur mi baɲaanaɲ bti banfiyaarunɲ, kajunna duna du bayu-day te du banwoonɲ baanwo bayuday. ¹⁷ Uɲup ulil unuura mēntɲ uyuunɲ nja jibi Naɣibaɲi ajaanaɲ ado nja ɲwo batool ɲi kēɣul. ɲi pfiyaar ɲaɲ di di pwo natool pawoonunɲ. Ulibra wi Naɣibaɲi uji : *“ɲi pfiyaar pi pi ɲaana natool ajaanaɲ akaana ubida.”*✧

Baɲaanaɲ bti bajubanaunɲ

¹⁸ Naɣibaɲi aji diimanaan du baɲi udeeb wi nul ɲi baɲaanaɲ bti ɲiki baanji badēmana abot aji bado iko inwoonɲ iinwo itool kamenna manjoonan. ¹⁹ Kē uko wi ɲaanaɲ ahilunɲ pme ɲi Naɣibaɲi uɣē wo ujinɲ piɣ pa baɲaanaɲ bti : Naɣibaɲi ɲi uleeful adiiman wa baka. ²⁰ Nin ɲaanaɲ aambaanaɲ kawina Naɣibaɲi, kē du wal wi apaɣunɲ umundu te hēnkunɲ, woli baɲaanaɲ baten iko yi apaɣunɲ, bawin mndēm mi nul manwoonɲ maankba kabot kame kē awoonɲ Naɣibaɲi na manjoonan. Baɲaanaɲ bajēn baanhilan kafaɲ ɲiki baankdēman Naɣibaɲi abot ado iko inwoonɲ iinwo itool. ²¹ Bame Naɣibaɲi bnuura aɣē wo baanji

✧ **1:17** Habakuk 2.4.

badëmana ji Naşibaţi abot awo baanji babeeba jibi bawoon i kado kabeeba. Babaa ṭep̣ ṭep̣ awo na nşal np̣en̄ k̄ nşal ni baka ndah naya du bd̄em. ²² Başal aji batiti aş̄e wo bayila : ²³ bapok mnd̄em mi Naşibaţi anwoon̄ aankket̄ akak t̄i pd̄eman itu yi ñaan̄ naj̄en̄ ankket̄un̄, yi nkat̄, yi n̄ntaam na yi nko ni ūteeh.

²⁴ Uko m̄ent̄ ukaan̄ k̄ Naşibaţi awut baka k̄ bawo t̄i iko ītop̄ jibi n̄haaş̄ ni baka n̄an̄alun̄ ya, k̄ bakt̄opan̄ n̄leef̄ ni baka. ²⁵ Baj̄ej manjoonan̄ mi Naşibaţi āt̄et̄ na n̄tilan̄, apok pd̄eman napaş̄ iko i bawoon̄ i pd̄eman te m̄n̄to, awo t̄i pd̄eman uko umpaş̄aniin̄. Uwo han̄.

²⁶ Uko m̄ent̄ ukaan̄ k̄ Naşibaţi awut baka t̄i iko injaan̄ ipōtan̄ ñaan̄: bahar baka baankak̄ aji bapiin̄t̄ na biin̄t̄ awo t̄i p̄piin̄t̄ na baat̄ bat̄ent̄ baka. ²⁷ K̄ biin̄t̄ bakak̄ aduk̄ p̄piin̄t̄ na baat̄ ayenar̄ biin̄t̄ bat̄ent̄ baka, baji bado iko ikowand̄enaan̄ na biin̄t̄ bat̄ent̄ baka, h̄enk̄ bayeenk̄ bukal̄ t̄i n̄leef̄ ni baka kakob̄ kantaan̄un̄ na pneem̄ pi baneem̄un̄.

²⁸ Başal aji baanwo i kame Naşibaţi, ukaan̄ k̄ awut baka t̄i nşal ni baka ndah, k̄ h̄enk̄, bakdo iko yi bawoon̄ baanwo i kado. ²⁹ Bat̄um na iko b̄ti inwoon̄ iinwō itool̄, būtaan̄, p̄ñeebar̄ iko, na m̄not̄. Bat̄um na bkujar̄, b̄finar̄, p̄ñom̄, kaguuru, babi duka duka t̄i iko iwūtaan̄. Baji batapar̄ bañaan̄ b̄t̄up̄ na n̄tilan̄, ³⁰ abot̄ akuutar̄, awo başoorad̄ Naşibaţi, bakarad̄, bapiitar̄, bahomp̄. Baji babi t̄u t̄u n̄haaş̄ t̄i pla iko iwūtaan̄ ihalu, baanji batiink̄ bajuḡ baka. ³¹ Baantiti, baanji bado uko wi bajakun̄ aji bado, baj̄en̄ n̄haaş̄ abot̄ awo baanji bañaga bat̄ent̄ baka. ³² Bame bnuura pwaȳeş̄ pi Naşibaţi t̄i iko m̄ent̄: banjaan̄ bado han̄ bataan̄ na pket̄. K̄ baş̄e

duki'aara duka ti iko mēnt, badoo beeh beeh aji bamagan banjaan bado iko mēnt.

2

Pwayēs ptool pi Naşibaţi

¹ Iwi, ñaan i iwohan, iinfañi woli iji kşal kē bañaan balon baduknaanaa. Na manjoonan woli iji baduknaanaa aşē do ji baka, iji kdiiman iwi ti uleefu kē iduknaanaa. ² Kē nşē me kē woli Naşibaţi awayēs bañaan banjaan bado iko yañ, awayēs na manjoonan. ³ Işal aji iwi inkjakun kē balon baduknaanaa aşē do iko yi bakdolun ilun kabuur kakob ki Naşibaţi i? ⁴ Kēme ibeeh bnuura bweek bi Naşibaţi, kamiir ki nul, pjoob bkow pi nul? Iimme me kē bnuura mēnt bawo kadolu iwut pjuban ibot itēlēş mnwo mi nu i?

⁵ Kē işē wo iinji knal kate, iindi pwut pjuban ukaan kē iji kla kakob kaweeek wal wi Naşibaţi akdiimanun udeeb uweek wi nul na pwayēs ptool pi nul. ⁶ Alun kawayēs andoli ti uko wi adolun. ⁷ Bañaan bantamanun ti pdo bnuura, banklaan pdēm na mndēm na iko inwoon iinktoka yi Naşibaţi ajaan awul, awul baka ubida wi mnto. ⁸ Kē bañaan bampokulun ado uko unlilun baka tañ, bampokun ptaş manjoonan abot ataş iko inwoon iinwo itool, alun kadiiman baka udeeb uweek wi nul. ⁹ Kē pwutan na phaajala nşē kob bañaan bti bankdolun buţaan, bayuday, na banwoon baanwo bayuday kak. ¹⁰ Kē Naşibaţi aşē lun kawul bankdolun bnuura pdēm na mndēm, kajoobtēn baka nhaaş, bayuday na banwoon baanwo bayuday kak. ¹¹ Na manjoonan, Naşibaţi aanji paşşēr.

¹² Bañaan banjaan bajuban balun kaya bti infernu, badole wo baamme *bgah bi Moyit ; kē banṣaan ajuban bti aṣē me bgah bi Moyit, aṭēpna ṭi bgah mēnt kawayēs baka. ¹³ Na manjoonan, mēnt bañaan banjaan balin ṭi ptiink uko wi bgah bi Moyit bajakun bawoon baṭool ṭi kadun ki Naṣibaṭi, banjaan bado uko wi bajakun baklun kawo baṭool ṭi kēs ki nul. ¹⁴ Na manjoonan, woli banwoon baanwo bayuday, banwoon baamme bgah bi Moyit, bado uko wi bgah bajakun bdidi baka, baji badiiman kē bawo na bgah mēnt ṭi ṇhaaṣ ṇi baka. ¹⁵ Baji badiiman hēnk kē uko wi bgah bi Moyit bajakun upiitana ṭi baka meet, ṇhaaṣ ṇi baka ṇaji ṇaṭup baka me uko wi badolun uwuṭi kēme uwo unuura. Ṇṣal ṇi baka kak ṇaji ṇaṭup baka uko me uwuṭi kēme unuura. ¹⁶ Hēnk, uko mēnt ulun kapēn wal wi Naṣibaṭi aṭṭēpnun ṭi Yetu Krittu jibi nṭupun ṭi *Uṭup Ulil Unuura, kawayēs bañaan bti ṭi iko yi ameerun baka.

Bayuday na Bgah bi Moyit

¹⁷ Kē iwi, injakun aji iwo nayuday, anahna *bgah bi Moyit, ahompna Naṣibaṭi, ¹⁸ iji ime uko wi aṇalun, apaṭēs bnuura na buṭaan ṭiki bgah bi Moyit bayuuju wa. ¹⁹ Ifiyaar kē iwoon kado kaṭon nakuul abot awo unkaniya pa bañaan banwoon ṭi bdēm. ²⁰ Iṣal aji ime apel bandukiin, iwo kajukan baka, ṭiki iṣal kē ṭi bgah ime iko bti, ime manjoonan. ²¹ Kē wi iṣaan ajukan bandukiin, we ukaan kē iinkjukan uleefu ba? Iji kji na bukundi bawut kakiiṣ aṣē ji kkiiṣ! ²² Iji kneenan pjuban pi piint aṣē ji kjuban pjuban pi piint! Ipok bado kadēman itu aṣē ji kya du dko di iwoon kajej da bṭijar! ²³ Iji

knahna bgah ašë ji kwalan Našibaŋi wal ijaan kwo iinji ktaš ba! ²⁴ Na manjoonan Ulibra wi Našibaŋi uji : *“Naji nado banwoon baanwo bayuday bakar katim ki Našibaŋi.”*✧

²⁵ Woli ido uko wi *bgah bi Moyit bajakuŋ, pwala katëmp pi nu paka udooni. Kë woli iinkdo uko wi bgah bajakuŋ, iwo ɥi kës ki Našibaŋi ji anwoon aanwala katëmp anwoon aanwo nayuday*.

²⁶ Kë woli banwoon baanwala katëmp baŋaš uko wi bgah bajakuŋ, bawo ji banwaliin katëmp ɥi kës ki Našibaŋi. ²⁷ Anwoon aanya katëmp ašë do uko wi bgah bajakuŋ aluŋ kadiiman kë iduknaanaa, iwi inwoon iinji ktaš bgah mënɥ wi badoon apiit ba awulu kë ibot awala katëmp. ²⁸ Mënɥ pwala katëmp pakkaan ñaan awo nayuday na manjoonan, kë katëmp kaanwo uko unkwinaniin ɥi kaara. ²⁹ A-a, nayuday na manjoonan awo ñaan i uhaaš wi nul uwoon ɥi Našibaŋi. Kë pwala katëmp na manjoonan paanwo pfal kantomntën jibi bapiitun ɥi bgah pawo pɥëlës uhaaš pi Uhaaš wi Našibaŋi ujaan udo. Ñaan anwoon han aji yeenkna kabeeb du Našibaŋi, mënɥ ɥi bañaan biki ajaan ayeenkna ka.

3

Pjuban pi bañaan bti

¹ Kë ɥuŋ keeri di di nayuday apelnun bandukiin? Pwala katëmp paka udooni i? ² Pwo nayuday panuura maakan ; bukal biki Našibaŋi ahankanun iko yi aɥupun. ³ Kë hënkuŋ? Woli balon ɥi baka baanfiyaara, uko mënɥ kado Našibaŋi awo aankdo

✧ **2:24** Natenan ɥi Itayi 52.5.

* **2:25** Pwala katëmp pajaan padiiman kë ñaan awo nayuday.

uko wi ajakun i? ⁴ Nin, bañaan bti bawo i kame
 kë Naşibaţi aji do uko unjoonanun, kë ñaan najën
 andoli awo na ntilan. Hënk di di *Dayiţ aţiiniin na
 Naşibaţi aji : « *Imeeţana pwo naţool ţi iko yi iktupun*
kafaŋna woli blaţar bawoo.✧ » ⁵ Kë woli buţaan
 di ndolon dayuun bnuura kë Naşibaţi awo naţool,
 we uwoon wi pţup ba? Woli Naşibaţi adiiman nja
 udeebul, aankpën ţi pwo naţool i? Kë nşaan aţiini
 jibi ñaan najën ajaan aşal. ⁶ Name kë mënţ hënk
 da! Woli aanwo naţool, hum di akhılanun keeri
 kawayëş umundu? ⁷ Kë wi ntilan naan nkaan
 kë manjoonan mi Naşibaţi manwinanaa abot adi-
 iman mndëm mi nul, we ukaan keeri kë nduk-
 naanaa wi njubanun? ⁸ Keeri we ukaan kë nñhil
 kaji : « Nawulan ndo buţaan, bnuura başë babi?
 » Aa, bañaan balon badiihën aji nji djukanun
 uko mënţ. Bakan mënţan balun kakoba kakob ki
 bataananaanun.

Nin alon aanwo naţool

⁹ Kë we wa keeri? Nja bayuday npel bandukiin
 i? Nin! Na manjoonan, ddo bi diiman kë bañaan
 bti, bayuday na banwoon baanwo bayuday, bawo
 bti bañaan banjaan bajuban. ¹⁰ Upiitana ţi Ulibra
 wi Naşibaţi aji :

« *Nin ñaan naţool aanwoo, nin alon.*

¹¹ *Nin ñaan alon aanwo na uşal,*
nin ñaan alon aankla Naşibaţi.

¹² *Bañaan bti badek Naşibaţi kafet,*
bagakandër aneem.

Nin alon ţi aanji do bnuura
aandoo wo wo aloolan.

✧ 3:4 Kañaam 51.6.

13 *Kaṭuṭ ki baka kawo ji btuur bi bahaabēṣuṇ,
pndemēnt pi baka patum na kaguuru,
bawo na bnunk bi upula ṭi iduuj.*

14 *Mntum mi baka mantum na bkarad na ṇṭup
ṇjooṭ*

15 *batar ṭi pfiṇ ṇaaṇ.*

16 *Baji batok kabot kaduk pwuṭan dko di baṭēpaṇ.*

17 *Baamme jibi bakdoli kawoona ṭi btiinkar.*

18 *Bañoom Naṣibaṭi bnuura »☆*

19 Kē ṇṣē me bnuura uko bti wi bgah* bajakuṇ,
baṭup na banwoon i kaṭaṣ ba, bañaan bti bahilna
bayomp baṣē bayikrēn kē baduknaana bti ṭi kadun
ki Naṣibaṭi. 20 Ukaan kē nin ṇaaṇ aanhil kawo
naṭool ṭi kadun ki Naṣibaṭi ṭi pṭaṣ bgah ṭaṇ: na
manjoonan, bgah bado ṭaṇ ṇaaṇ ame kē aji juban.

Pkak naṭool ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi

21 Kē hēnkun Naṣibaṭi aṣē diiman nja jibi akdolun
nja ṇwo baṭool ṭi kadun ki nul, bē aankṭēpna ṭi
*bgah bi Moyit ; ahon nja uko wan undiimaan ṭi
ṇlibra ṇi bgah na ṇi baṭuparul. 22 Naṣibaṭi aji do
bañaan bawo baṭool ṭi kadunul wi bafiyaaruṇ Yetu
*Krittu. Aji do han pa bañaan bti banfiyaaruṇ
Krittu bawo baloolan ṭi kadunul. 23 Na manjoo-
nan, bañaan bti bajubani, alow Naṣibaṭi awaan
mndēm mi nul. 24 Naṣibaṭi awul bañaan bnuura
wi akakanun baka baṭool ṭi kadunul bē baan-
luki. Aṭēpna ṭi Yetu Krittu abuuran baka ṭi pekadu.
25-26 Ayil Yetu kē atul pñaakul ayeenkar nja kakob
pa ipekadu yi nja. Hēnk, Naṣibaṭi adiiman bañaan

☆ 3:18 Natenan ṭi Kañaam 36.2. * 3:19 Bgah : Bgah ṭi baṭiiniyaan
iko bti inwoon ṭi kafah kajon ki Ulibra wi Naṣibaṭi.

bti kē awo natool wi amiirun, awo aankob bam-biin ajuban t̃fa. Akak adiiman bañaan bti pwayēš ptool pi nul hēnkun wi awoon natool abot ado kē banfiyaarun Yetu bti bawo batool.

²⁷ Nwo keeri kado kahomp hēnkun i? Nin! we ukaan? T̃iki mēnt̃ p̃taš bgah pakaan kē n̄buuri, pfiyaar pi n̄fiyaarun *Krit̃tu pa. ²⁸ Hēnk n̄win kē ñaan aji wo natool t̃i kadun ki Našibaṭi woli afiyaari, mēnt̃ p̃taš bgah pakaan. ²⁹ Kē n̄šē hepar, Našibaṭi awo Našibaṭi i bayuday t̃añ i? Aanwo kak Našibaṭi i banwoon baanwo bayuday i? Aa, awo kak Našibaṭi i banwoon baanwo bayuday. ³⁰ Našibaṭi awoha aloolan, kē uko uloolan t̃añ uwoon wi pdo kawoona natool t̃i kadunul. Bañaan baji bawo batool t̃i kadunul woli bafiyaari, bawole bayuday kēme woli baanwo bayuday. ³¹ Kē hēnkun, woli n̄diiman kē pfiyaar pawoonun, n̄wo biki kaṭilma *bgah bi Moyit̃ i? Nin! Woli n̄fiyaar na manjoonan, wi wi n̄jaan n̄taš bgah na manjoonan.

4

Pfiyaar pi Abraham afiyaarun

¹ Kē hēnkun, we wi n̄kjakun keeri t̃i *Abraham i n̄woonun t̃i kabuka? We wi Našibaṭi ayuujulun t̃i pwo natool pi nul? ² Woli iko yi Abraham adolun ikaan lah kē awo natool t̃i kēš ki Našibaṭi, ahinan kahomp. Kē ušē wo uunwo han. ³ Na manjoonan *Ulibra wi Našibaṭi upiit̃ aji : « *Abraham ahaṭ t̃i Našibaṭi ukaan kē Našibaṭi aji awo natool t̃i kadunul.* » ⁴ Ñaan alemple, baluk bi ajaan ayeenk baanwo wo uṭen : aleep lemp ayeenkna baluk mēnt̃. ⁵ Kē ñaan ašē wo aanhinan kado Našibaṭi

aji awo natool ŋiki alemp uko ulon ɕaɲ. Naɕibaɕi aji dinan kɛ baɲaɲ bambiin apoka bawo batool wal wi bafiyaarulun ɕaɲ. ⁶ *Dayit kak aɕiiniyaanun mnlilan mi ɲaɲ i Naɕibaɕi ajakun aji awo natool ɕi kadunul bɛ aanten iko yi adolun, aji :

⁷ « *Banuurandɛni biki Naɕibaɕi amiirun pjuban pi baka, apɛnan ipekadu yi baka.*

⁸ *Anuurandɛni, ɲaɲ i Naɕibaɕi awoon aanten pekadu di adolun.* »☆

⁹ Kɛ pnuurandɛn mɛnt, pawo pa banwalin katɛmp kɛme pawo kak pa banwoon baanwala ka? Jɛm ɲbaa ji ji ɕi kɛ *Abraham ahaɕ Naɕibaɕi ukaɲ kɛ Naɕibaɕi aji awo natool ɕi kadunul. ¹⁰ Kɛ lum di di Naɕibaɕi ajakun aji awo natool ɕi kadunul ba? Wi awalin katɛmp wa, kɛme ji abi ado kawala katɛmp? Ji abi ado kawala katɛmp Naɕibaɕi aji awo natool. ¹¹ Ayeenk pwala katɛmp kɛ pawo uko ulon unkyuun kɛ Naɕibaɕi adobi dolaara do kɛ awo natool ɕi kadunul wi afiyaarulun. Kɛ hɛnk di akakun aɕin baɲaɲ bti banwoon baanya katɛmp aɕɛ fiyaar Naɕibaɕi, Naɕibaɕi aji bawo batool ɕi kadunul. ¹² Awo kak aɕin banwalin katɛmp, banwoon baanlin ɕi pwala katɛmp ɕaɲ bakak aɕaɕ pfiyaar pi Abraham aɕin nja afiyaarulun ji abi ado kawala katɛmp.

¹³ Naɕibaɕi ahon ɕfa *Abraham na pntaali pi nul aji balun kayeenk umundu. Mɛnt pɕaɕ *bgah pakaan kɛ Naɕibaɕi ahona, pfiyaar pi afiyaarulun pakaan kɛ adinan aji awo natool ɕi kɛɕ ki nul.

¹⁴ Woli pɕaɕ bgah ɕaɲ pakɕuun ɲaɲ ayeenk iko

☆ **4:8** Kaɲaam 32.1-2.

inuura yi Naşibaŋi ahonun, pfiyaar pawaan keeri udooni, kahon ki Naşibaŋi kakut kawaan udooni.

¹⁵ Kë uşë wo uunwo han, bgah baji bado Naşibaŋi adeebaŋër ñaan jibi awoon aantaş ba, kë bgah başale wo baanwoo, pjuban paankak aji pawo.

¹⁶ Hënk, ɥi pfiyaar di di ñaan ajaan ayeenkna kahon ki Naşibaŋi. Kahon mënt kawo uten unkwon pa bampënnun ɥi *Abraham bti, mënt pa banktaşun *bgah ɥań, uwo pa banfiyaarun bti jibi Abraham afiyaarun. Abraham awo aşin nja bti.

¹⁷ Naşibaŋi aji na Abraham ɥi Ulibra wi nul : « *Ddolu iwo aşin kntaali ki ɳtaak ɳtum*✧. » Awo aşin nja ɥi kadun ki Naşibaŋi i afiyaarun, Naşibaŋi anjaan awul bankeŋun ubida, kado uko unwoon uunwoo, uwo.

¹⁸ Abraham ahaŋ wal wi mnhaŋ manwoon maankak awo, afiyaar aşë kak aşin kntaali ktum jibi Naşibaŋi abiin aŋupa aji : « *Jibi njah ɳatumun, hënk di babuku bakluŋ katum*✧. »

¹⁹ Aya pka ɳşubal iñeen-week aşë fiyaaraara fiyaar Naşibaŋi bë aanwutan nin wi atenun uleeful undon abi kaya ya pkeŋ akuŋ aten Faara aharul anwoon aankak ahil kabuk ; ²⁰ amëban ɥi uko wi Naşibaŋi ahonulun, aanwo na ɳşal ɳtëb ; abaa ɥëp ɥëp afiyaara maakan, adëmana. ²¹ Afiyaar na manjoonan kë uko wi Naşibaŋi ahonun bti, aka mnhina mi pdo wa. ²² Uko mënt ukaan kë *Naşibaŋi aji awo natool ɥi kadunul*. ²³ Kë woli *Ulibra wi Naşibaŋi uji Naşibaŋi aji awo natool, mënt pa ul aloolan a ɥań ; ²⁴ ɳŋup mënt ɳawo pa nja kak, ɳnfiyaarun kë Naşibaŋi anaŋanun Yetu ɥi pkeŋ ukaan kë aji ɳwo batool ɥi kës

✧ 4:17 Ujuni 17.5. ✧ 4:18 Ujuni 15.5.

ki nul. ²⁵ Yetu mēnt awulaniin pa ipekadu yi nja, anaṭa ṭi pkeṭ ṇhilna ṇwo baṭool.

5

Mnjeeh na mnlilan

¹ Kē hēnk keeri, wi pfiyaar pi nja padolun kē ṇwo baṭool ṭi kadun ki Naṣibaṭi, ṇṭēpna ṭi Ajugun Yetu *Krittu awo ṭi mnjeeh na Naṣibaṭi. ² Nfiyaar Yetu Krittu ukaan kē Naṣibaṭi awul nja bnuura bi nul bi ṇmēbanun aliint. Nlilan ṭiki ṇme kē nyeenk kafah ṭi mndēm mi Naṣibaṭi. ³ Ndoo ji ṇlilan woli ṇwo ṭi unoor ṭiki ṇme kē unoor uji uṭij kamiir, ⁴ kamiir mēnt kaji kaṭij pmēban kaliintan ṭi unoor, kē pmēban mēntan paṭi paṭij mnhaṭ. ⁵ Mnhaṭ maanji manguur ṇaan nin. Naṣibaṭi aṭēpna ṭi Uhaaṣ wi nul wi awulun nja, atuman uṇalul ṭi ṇhaaṣ ṇi nja.

⁶ Na manjoonan, wi ṇwoon ṇēndobi hinan pbuuran ṇleef ṇi nja, wi wi *Krittu akeṭarun nja ṇmpokun Naṣibaṭi, ṭi wal wi Naṣibaṭi adatuṇ. ⁷ Utam maakan pkeṭar ṇaan, adole wo naṭool. Kē ṇaan aṣē hinan kaṭēṇ pkeṭar ṇaan anwoon nanuura na manjoonan. ⁸ Uko unkyuujun kē Naṣibaṭi aṇal nja maakan uwoon kē wi ṇhumun ṭi pekadu, Krittu akeṭ pa nja. ⁹ Krittu atul pṇaak pi nul pa nja ukaan kē Naṣibaṭi aji ṇwo baṭool ṭi kēṣ ki nul, abaa do do hum kado kawo aanklun kalowan nja udeeb wi Naṣibaṭi? ¹⁰ Woli wi ṇbiin awo baṣoorad Naṣibaṭi, akak ṭi ploolan na nja wi Abukul akeṭun pa nja, hum di di akwoon aankbuuran nja wi anaṭiṇ ṭi pkeṭ. ¹¹ Kē uṣē wo uunlin ṭi wan, Naṣibaṭi ado nja kē ṇlilani ṭiki Ajugun Yetu Krittu ado nja kē ṇwo hēnkun ṭi ploolan na Naṣibaṭi.

Adam na Yetu Krittu

¹² Name kë pjuban pi ñaaj aloolan, *Adam, paɗij pekadu ɗi umundu, kë pekadu mënɗ ɗaɗij pkeɗ. Hënkuɗ bañaaj bti bajubani, awo i kakeɗ bukal bti. ¹³ Pjuban pawo ɗi umundu ji *bgah bi Moyit babi bado kawo. Kë jibi bawoon baando bi wo, Naɗibaɗi aanji mëban pjuban. ¹⁴ Kë du wal wi Adam te wal wi *Moyit, pkeɗ papeli, padoo diiman mnhina mi pa ɗi banwoon baanjuban ji Adam ampokuɗ pdo uko wi Naɗibaɗi ajakuluɗ.

*Adam awo wo ji anwoon i pbi, Yetu. ¹⁵ Kë pjuban pi Adam paɗe wo paanhilan kanaamnɗen na uɗen wi Naɗibaɗi aɗenuɗ. Na manjoonan pjuban pi ñaaj aloolan paɗu kë bañaaj batum bakaɗi ; kë bnuura bi Naɗibaɗi baɗe dëm apel uko mënɗ. Uɗen wi aɗeɗnuɗ ɗi ñaaj aloolan, Yetu *Krittu aɗen bañaaj uɗem apel. ¹⁶ Pjuban pi Adam papaɗ maakan na uɗen wi Naɗibaɗi. Naɗibaɗi awayeɗ pekadu dlolan, kë pwayeɗ mënɗ paɗe ɗij kakob. Kë uɗen wi Naɗibaɗi uɗe do kë amiir ipekadu itum. ¹⁷ Pjuban pi ñaaj aloolan pado kë mnhina mi pkeɗ manwinanaa, na manjoonan ñaaj aloolan mënɗ un akaaj. Kë ɗi Yetu Krittu aloolan kak nɗe yeenk apelan : bañaaj bti banyeenkuɗ bnuura bweek maakan bi Naɗibaɗi ado baka kë bawo batool. Krittu ado baka kë bawat pkeɗ kakaana ubida wi mnɗo.

¹⁸ Hënk, pjuban ploolan pi Adam pado kë bañaaj bti baduknaanaa ; kë hënk kak di di udo utool uloolan wi Krittu adoluɗ uɗijuɗ bañaaj ubida, kë bawo batool. ¹⁹ ɗi ppok ptiink pi ñaaj aloolan, bañaaj batum baneej ɗi pekadu ; kë ɗi ptiink Naɗibaɗi pi ñaaj aloolan, bañaaj batum bakak batool ɗi kadun ki Naɗibaɗi. ²⁰ *Bgah babii, hënk kë pekadu

daşë tuma tum, kë dko di pekadu datumu, bnuura babi atum apel. ²¹ Hënk, jibi pjuban padiimanu mnihina mi pkeş, hënk kak di di Naşibaşı aţëpnuş şi Yetu Krittü Ajugun awul nja bnuura bi nul, nhilna nwo batool şi kadunul, nwat pekadu nkaana ubida wi mnşo.

6

Ubida na Krittü

¹ Kë we wi nkjakuş keeri? Nwo kaduka şi pjuban kayeenkna bnuura btum bi Naşibaşı i? ² Nin! Nkeş pa pjuban pi nja, hum di di nhinanuş keeri kaduka şi pjuban? ³ Naamme kë nja bti nyeenknuş batitmu şi Yetu *Krittü, nyeenk yeenk batitmu şi pkeş pi nul i? ⁴ Wi nyeenkuš batitmu, nkeş amoya na a kahilna jibi anaşin şi pkeş şi mndëm mi Aşin, nwo şi ubida uhalu.

⁵ Kë wi nkakuş baloolan na Yetu şi pkeş pi nul, nluş kakak baloolan na a kak şi pnaşa şi pkeş pi nul. ⁶ Nme kë ñaan i nbin awo apanana na a, uleef unwoon şi mnihina mi pekadu uhilna utoka, hënk nwutna kawo şi mnihina mënş. ⁷ Nme kë ñaan ankeşuş abuur pekadu. ⁸ Wi nkeşuş na *Krittü, nme bnuura kë nluş kaka ubida na a. ⁹ Nme kë Krittü annaşin şi pkeş, aankak akeş, pkeş paankak ahinana. ¹⁰ Wi Krittü akeşuş, akeş kapënanan pekadu byaaş bloolan ; kë hënkuş wi awoon najeb, aka ubida pa Naşibaşı. ¹¹ Kë an kak hënk di nawoon kaşal kaji nakeşi, kë pekadu daankak aţonjan, naţëpna şi Yetu Krittü aka ubida pa Naşibaşı.

¹² Nakwut keeri pekadu daşon uleefan, uleef unwoon i kaluş kakeş ; nawutan kado kaşaş iko iwuşaan yi uleefan unaluş. ¹³ Nakwut nin dko dlon

ti uleefan dawo ti pekadu, dado kado iko inwoon iinwo itool. Wi nanaŋiŋ ti pkeŋ aka ubida, naŋep̄n t̄ep̄ nawul Naŋibaŋi ŋleefan. Nadolan uleefan bti udo kado uko unwoon ŋtool ti kadun ki Naŋibaŋi. ¹⁴ Na manjoonan, pekadu daankak ahinan nin uko ulon ti an : naankak awo ti mn̄hina mi *bgah bi Moyit, nawo ti bnuura bi Naŋibaŋi.

Pdo uko unwoon ŋtool

¹⁵ K̄e we wi ŋwoon kado ba? Wi ŋwoon ŋ̄enwo ti mn̄hina mi *bgah bi Moyit awo ti bnuura bi Naŋibaŋi, ŋwo kaduka ti pekadu i? Nin, m̄ent̄ h̄enk da. ¹⁶ Naamme k̄e woli nawutar uleefan ŋ̄aaŋ alon k̄e awo naŋih i nan, naji nawo ti mn̄hina mi nul i? Woli pekadu di di nawutarun uleef, daji daŋij pkeŋ, woli Naŋibaŋi a, naji nawo baŋtool. ¹⁷ Nawul̄en ŋbeeb Naŋibaŋi : An nambiin awo ti mn̄hina mi pekadu, nakak h̄enkun aŋaŋ na ŋhaaŋan bti pjukan pi nayeenkun. ¹⁸ H̄enkun nabuur ti pekadu akak aji nado iko inwoon itool.

¹⁹ M̄enkhoñ na an ŋiki naando bi hil pyikr̄en. Nawo t̄fa bañaan banŋuun ŋhaaŋ ŋi baka bti ti iko iŋop na pjuban, h̄enk naji nabi pok pok p̄taŋ Naŋibaŋi ; k̄e h̄enk kak di di nawoon h̄enkun kaŋu ŋhaaŋan bti ti pdo kado iko inwoon itool kakaana ubida uyimanaan. ²⁰ Wi nabiin awo ti mn̄hina mi pekadu, naando ji naŋal kaji nawo kado iko itool. ²¹ We wi nakaan wi nadolon iko yi, yi nakkowariin h̄enkun ba? Iko m̄ent̄ iŋij pkeŋ. ²² H̄enkun wi nabuurun pekadu akak alempar Naŋibaŋi na ŋhaaŋan bti, uko wi nakkaan uwo ubida uyimanaan na pka ti ubaañsaani ubida wi mn̄ŋo. ²³ Aa, pjuban paji paŋij

pkeṭ, kē uko wi Naṣibaṭi aṣaan aji ṭen uṣē wo ubida wi mnṭo ṭi Yetu Kriṭtu Ajugun.

7

Plempar Naṣibaṭi phalu

¹ An bayiṭ naan, dme kē name *bgah bi Moyit bnuura, name keeri kē bgah bawo pa ṇaan ado kaṭaṣ ba wal wi awoon aando bi keṭ. ² Nawulēn ṇten ṭi uko wi bniim : bgah baji ṇaat awo kawo na ayinul te ukeṭul. Wal wi akkeṭun, awo najeeh, ³ ahilan kaniimar na ṇiint alon. Aṣale ya na ṇiint alon nampaṭi wal wi ayinul ahumun najeb, aanwo ṭi bgah.

⁴ An bayiṭ naan, hēnk di uwoon pa an kak. Nawo hēnkuṇ biki *Kriṭtu, pkeṭ pi nul pabuuranan ṭi mnhina mi *bgah. Nawo bajeesh hēnkuṇ ahinan kawo biki Kriṭtu, annaṭiin ṭi pkeṭ, kahilna kalil Naṣibaṭi. ⁵ Wi ṇbiin aṭaṣ iko yi ṇleef ṇi nja ṇaṇalun ṭaṇ, pekadu daji daṭēpna ṭi bgah kado nja ṇṇal pdo iko iwuṭaan itum injaan itij pkeṭ. ⁶ Kē ṇṣē wo ṇēnkak awo hēnkuṇ ṭi mnhina mi bgah. Ṇwo ji baṇaan banketun, kē bgah baankak aka mnhina ṭi nja. Uhaaṣ wi Naṣibaṭi udo kē ṇhinan plempara ṭi udolade uhalu ; awo ṇēnkak awo ṭi mnhina mi *bgah bi Moyit ji ṭfa.

Pgut na pekadu

⁷ Kē we wi ṇwoon keeri kaji? *Bgah bi Moyit ṭi uleef wi ba bawo pekadu i? Nin! Mēnt hēnk da. Kē uṣē wo woli mēnt *bgah ba lah, mēnkme uko unwoon pekadu. Woli mēnt bgah bajakuṇ lah *wutan kaṇeebar bka bi ṇaan*☆, mēnkme uko unwoon

☆ 7:7 Natenan ṭi Ppēn 20.17; na ṭi Pleṣan 5.21.

pñeebar uko wi ñaan. ⁸ Pekadu daṭēpna ṭi uko wi bgah baṭuun pdo adolēn kē nji kañeebar iko itum impaṭi. Woli bgah baanwoo, pekadu dakeṭi. ⁹ Ji mbi ndo kame bgah, dwo najeb kē wi mmehan me uko wi bgah bajakuṇ, kē pekadu daṣē buka, ¹⁰ kē nṣē keṭ. Hēnk, bgah banwoon i kawulēn ubida babaa ṭēp ṭēp aṭijēn pkeṭ. ¹¹ Pekadu daṭēpna ṭi uko wi bgah baṭuun pdo aguurnēn, kē uko mēnt ukaan kē nkeṭi. ¹² Kē hēnk di bgah bayimanuṇ, iko bti yi bgah bajakuṇ kē iwo itool akuṭ anuura. ¹³ Kē uko unnuuriin mēnt, ukakhēnkuṇ uko unjaan ufiṇ pa nji i? Nin! Mēnt hēnk da, pekadu daṭēpnuṇ ṭi uko unuura afiṇēn kahilna kadiiman uko unwoon pekadu. Pekadu daṭēpna ṭi uko wi bgah baṭuun pdo adiiman pyiban pi da.

¹⁴ Nme kē *bgah bawoona du Naṣibaṭi, kē nji nṣē wo ñaan najēn awaapana kawo ṭi mnghina mi pekadu ¹⁵ Na manjoonan, mēnji kame uko unkaan kē nji kado iko yi njaan kado. Mēnji kado iko yi nṇaluṇ pdo, dji kado yi mpokuṇ. ¹⁶ Kē woli mēnṇal pdo iko yi nji kadoluṇ, udiiman kē dyikrēn kē bgah banuura. ¹⁷ Aṣē wo mēnt nji ṭi uleef naan djaan kado han, pekadu danwoon ṭi nji meet da. ¹⁸ Dme kē bnuura baanwo ṭi nji, baanwo ṭi ñaan najēn i nwoon. Dji kaṇal pdo bnuura kaṣē wo mēnji kahinan. ¹⁹ Mēnji kado bnuura bi nṇaluṇ kabaa ṭēp ṭēp kado buṭaan di nwoon mēnṇali. ²⁰ Kē hēnk, woli mēnṇal pdo iko yi nji kadoluṇ, udiiman kē mēnt nji dwoon ankdoluṇ ya, pekadu danwoon ṭi nji meet da.

²¹ Nji nṇaluṇ pdo bnuura bi *bgah bajakuṇ, dwiṇ uko wi : buṭaan bi bi njaan kado. ²² Ddinan

na uhaaş wi naan bti ʔi uko wi bgah bi Naşibaʔi bajakuŋ, ²³ aşë wo ʔi uleef naan meet ʔa uko ulon ʔunjaan ugut na bgah bi mmeen aji bawo bnuura, kadolën nkak nakalabuş i pekadu danjaan daʔonjën. ²⁴ Ni nji nwuʔëni! In aklun kabuuranaan ʔi uleef wi, unwoon wi pkeʔ? ²⁵ Dbeeb Naşibaʔi! Aʔëpna ʔi Yetu *Krittu abuuranaan.

Hënk na uhaaş wi naan bti dji kaʔaş bgah bi Naşibaʔi, kë ʔi uleef wi naan nşë wo ʔi pʔaş pekadu.

8

Ubida wi Uhaaş wi Naşibaʔi ʔjaan uwul

¹ Woli iwo ʔi ploolan na Yetu *Krittu, Naşibaʔi aanklun kaji keeri kë iduknaanaa. ² Hënkun iʔaş *Uhaaş wi Naşibaʔi ʔunjaan uʔëpna ʔi Yetu Krittu kawulu ubida, ubuuraniin pekadu na pkeʔ*. ³ *Bgah bi Moyit baanhil pdo han, ʔiki iko yi uleef wi nja ʔnalun ido kë bgah baanka mnhina man. Kë Naşibaʔi aşë buuran nja wi ayilun Abukul abi ji ñaan najën abot awo bʔenjan pa pyeenkar nja kakob pa ipekadu yi nja. ⁴ Naşibaʔi ado uko wan, uko wi bgah bajakuŋ uhilna udolana kadiimanaan kë Naşibaʔi awo natool. Uko mënt ʔuwo pa nja njenkʔaşun Uhaaş wi nul awo njenkʔaş iko yi uleef wi nja ʔnalun.

⁵ Bañaan banjaan baʔaş iko yi nleef ʔi baka ʔanalan baji başal ikow yi baka ʔañ. Kë bañaan banjaan baʔaş *Uhaaş wi Naşibaʔi başë ji başal iko

* **8:2** Naʔaş Uhaaş wi Naşibaʔi ʔunjaan uʔëpna ʔi Yetu Krittu kawulan ubida, ubuurananan pkeʔ; ʔi nlibra nlon bapiit aji dʔaş Uhaaş wi Naşibaʔi ʔunjaan uʔëpna ʔi Yetu Krittu kawulën ubida, ubuuranaanun pkeʔ.

inwoon yi wa. ⁶ Woli n̄sal ni nja naṭaṣ iko yi n̄leef ni nja naṇalun, n̄lun kakeṭ. Kē n̄sal ni nja naṣale ṭaṣ Uhaaṣ wi Naṣibaṭi, n̄wo na ubida n̄haaṣ ni nja n̄abot kaṭoorā. ⁷ Pṭaṣ iko yi n̄leef ni nja naṇalun pawo pgut na Naṣibaṭi; uleef wi nja uunji uṭaṣ bgah bi Naṣibaṭi abot awo uundo hilan pṭaṣ ba. ⁸ Woli n̄naan aṭaṣ iko yi uleefun uṇalun aanhilan kalil Naṣibaṭi.

⁹ Hēnkun naankak aṭaṣ iko yi n̄leefan naṇalun, naṭaṣ *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi, unwoon ṭi an. Baṇaan banwoon baanwo na Uhaaṣ wi Yetu *Krittu, baanwo biki nul. ¹⁰ Kē Krittu aṣē wo ṭi an. Hēnk, wi n̄leefan n̄adoon awo ni pkeṭ ṭiki najubani, Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uwulan ubida ṭiki nawo batool ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi. ¹¹ Kē woli uhaaṣ wi anaṭanaanun Yetu ṭi pkeṭ uwo ṭi an, annaṭaanun Yetu ṭi pkeṭ alun kaṭēpna ṭi uhaaṣul unwoon ṭi an kawul n̄leefan naṇwoon ni pkeṭ ubida.

¹² An bayiṭ naan, n̄enwo keeri kado kaṭaṣ iko yi n̄leefun naṇalun, n̄wo kado kaṭaṣ uko wi *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ujakun. ¹³ Woli naṭaṣ iko yi n̄leefan naṇalun nalun kakeṭ. Kē woli Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṭēnkan kē napok pdo iko yi n̄leefan naṇalun nalun kaka ubida. ¹⁴ Baṇaan biki Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ukṭonun ṭaṇ bawoon babukul. ¹⁵ Uhaaṣ wi nayeekun uunkdolan nawo bajuuk bankṭi'ulun. Udolan kē nawo babuk Naṣibaṭi banjaan bahuuran kaji na a : « Abba†! Paap! » ¹⁶ Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṭup nja ṭi n̄haaṣ ni nja kē n̄wo babukul. ¹⁷ Wi n̄woon babuk Naṣibaṭi, n̄lun kayeenk uko wi ahonun. Woli n̄haj na Krittu, n̄lun kayeenk na a uko wi Naṣibaṭi ahonun, kawo ṭi mndēm na a.

† 8:15 Abba :Ṭi uṭup uaramayik dawoon Paap.

Mndëm manklun kabi

¹⁸ Dwın kē mnhaj mi ŋkhajun hēnkun maanhilan kalın na mndēm mi Naşibaŋi aklun kayuuj ƚi nja.

¹⁹ Iko yi Naşibaŋi apaşun iwo ƚi pyoonk maakan wal wi Naşibaŋi akdiimanun banwoon babukul.

²⁰ Umundu utaran atool pya katoka bē mēnt wul unalun ŋal wa, Naşibaŋi adolun han aşē wul wa mnhaŋ ²¹ kē ulun kabuur ptoka, kaneej ƚi mnjeeh mi babukul baklun kaka ƚiki bawo ƚi mndēm.

²² Nme kē te hēnkun iko yi Naşibaŋi apaşun bti iwooni awo ƚi mnhaj ji ŋaaŋ ankyaan kabuk.

²³ Mēnt umundu ƚaŋ ukhajun, nja kak ŋnwoon na *Uhaaş wi Naşibaŋi kē uwo uŋen uteek wi nul, ŋwooni ƚi ŋhaaş ŋi nja meet wi ŋwoon maakan ƚi pyoonk Naşibaŋi adiiman kē ŋwo babukul abot abuuran ŋleef ŋi nja.

²⁴ Mnhaŋ mi ŋwoonaanun mando kē nme kē ŋbuuri. Kē woli ŋdo bi win uko wi ŋhaŋun, mēnt mnhaŋ ma. In akhaŋun uko wi adoan abi win? ²⁵ Kē ŋşale wo ŋenwin uko wi ŋhaŋun ŋtaman ƚi pyoonk wa.

²⁶ Jibi ŋbiişniin, *Uhaaş wi Naşibaŋi uji uŋenk nja ; wi ŋwoon ŋēmme uko wi ŋkŋehanun Naşibaŋi, Uhaaş uji uŋehan pa nja kaşē wo uunji uŋēpna ƚi ŋŋup.

²⁷ Naşibaŋi ammeen uko unwoon ƚi ŋhaaş ŋi nja bti, adinan ƚi uko wi uhaaş wi nul ujakun ƚiki ujaan uŋehandēr baŋaan biki Naşibaŋi jibi Naşibaŋi analun.

²⁸ Nme kē Naşibaŋi aji lemp ƚi uko undoli pa bnura bi baŋaan bti banŋalulun, bawo biki adatun pa uko wi analun pdo. ²⁹ Baŋaan mēnt ado bi dat dat baka, adinan pdo baka bawo ji Abukul, hēnk, abukul aşē wo bajeen i babukul batum. ³⁰ Naşibaŋi adu keeri baŋaan biki adoan abi dinan dinan aji adati ; biki

aduun ado kë bawo batool ti kës ki nul ; biki adolon
kë bawo batool adëman baka.

Pdëm pi uñal wi Naşibaţi

³¹ Kë we wi ŋwoon kaşup ti uko mënt bti? Woli Naşibaţi awo na nja, alon ahinan kaşoor nja i? ³² Ul anwoon aanneenan Abukul tootës, aşë wula pa nja bti. Wal wi Naşibaţi adoon ado han, hum di awoon aankten nja kak ti bnuura bi nul iko bti. ³³ Kë in aktaparun btup biki Naşibaţi adatun? Nin ñaan alon na manjoonan aanhili. Naşibaţi ajakun bawo batool, ³⁴ in ahilun keeri kaji baduknaanaa? Nin alon! *Krittu akeş kë Naşibaţi anaşana ti pkeş, kë awo hënkun ti kañen kadeenu ki Naşibaţi atupar nja. ³⁵ Kë we ukpënanun nja uñal wi Krittu añalun nja? Phaajala, mnhaj, unoor, këme ubon, bwaan, këme iko injaan ido buşaan këme bñnar? ³⁶ Hënk di upiitaniin ti Ulibra wi Naşibaţi aji :

« Iwi ikaan kë ŋji ŋñog pkeş nfa na utaakal.

Nwo ji ŋkaneel ŋi bakñooşun pya kafin. »☆

³⁷ Kë nşë wat iko mënt bti tiki *Krittu añal nja. ³⁸ Dwin kë nin uko ulon uunhil kapënan nja ti uñal wi Naşibaţi añalun nja : mënt pkeş pa këme ubida, ŋwanjut, këme ŋntaayi, mënt nşa da këme faan, këme bankşihun, ³⁹ mënt iko yi bko duuş ya këme yi mboş uşeeh. Nin uko ulon umpaşaniin uunhil kapënan nja ti uñal wi Naşibaţi anşëpnun ti Yetu Krittu Ajugun añal nja.

9

Pdat pi Naşibaţi adatun Işrayel

☆ 8:36 Kañam 44.22.

¹ *Krittu ame kē uko wi nji kabiin p̄tup uwo manjoonan ; mēnk̄tilan, kē *Uhaaş wi Naşibaţi unwoon ƚi nji udiiman kē uko wi nji kajakuŋ uwo manjoonan : ² uhaaş wi naan ujootan maakan kē mbot ahaj maakan. ³ Ddoo hokan hokan Naşibaţi afēpēn nji ƚi uleef wi naan mbot nlow Krittu pa bnuura bi bayiŋ naan, biki pntaali pi naan. ⁴ Bawo biki pntaali pi *Itrayel, akuŋ awo biki Naşibaţi adatuŋ bawo babukul. Naşibaţi adiiman baka mndēm mi nul. Ado *bhoŋar na baka abot awul baka bgah bi nul na idolade yi pdēmanaan Naşibaţi na iko bti yi ahoŋuŋ. ⁵ Bawo biki pntaali pi bateem nja bammeetaniin. Kē ƚi pntaali mēnt̄ pi pi Yetu apēnnuŋ, ul ampeluŋ iko bti, awo Naşibaţi, awo na bnuura te mn̄o! Uwo haŋ.

⁶ Uko undoluŋ pntaali pi Itrayel kakşa uunwo kē Naşibaţi aando uko wi ahoŋuŋ. Uko unwoon uwo kē mēnt̄ bañaan biki Itrayel bti bawoon biki pntaali pi Naşibaţi. ⁷ Bañaan bti biki pntaali pi *Abraham baanwo babukul na manjoonan. Hēnk di di Naşibaţi ajakuŋ na Abraham aji : « *Bankpēnnuŋ ƚi Itaak ƚaŋ bakwoon pntaali pi nu.* »☆ ⁸ Mēnt̄ bampēnnuŋ ƚi Abraham bti keeri bawoon babuk Naşibaţi, biki Naşibaţi ahoŋuŋ aji bawo pntaali pi nul bawoon babukul. ⁹ Uko wi ahoŋuŋ Abraham wii wi, aji : « *Dluŋ kabi ƚi pkili ƚi wal wi ; uŋēnk wal mēnt̄ Faara aharu abuk napoŋ ŋiint̄.* »☆

¹⁰ Kē uşē wo uumbaan hēnk. Naşalan *Rebeka : babukul batēb biki akaan na Itaak ateem nja bawo kbet. ¹¹⁻¹² Ji babi bado kabuka, ji babi bado kado uko unuura kēme uwuŋaan, Naşibaţi aji na Rebeka

aji : « Pntaali *pi naweek pabi kado kalempar pi nampoŋi*.☆ Naŋibaŋi aŋup haŋ kadiimanaan kē ul adatuŋ jibi aŋaluŋ, uunwo wo uko wi alonŋ ɥi baka adoluŋ. ¹³ Kē hēnk kak di di Naŋibaŋi aŋiiniinŋ ɥi Ulibra wi nul aji : « *Dŋal Yakob aŋšē pok Eŋawu* »☆

¹⁴ Nŋal keeri kaji Naŋibaŋi aanwo natool i? ¹⁵ Nin! Aŋup Moyit aji : « *Dmiir ŋaaŋ i nŋaluŋ pmiir; kaŋaga i nŋaluŋ kaŋaga* »☆ ¹⁶ Uko mēntŋ udiiman kē woli Naŋibaŋi adat ŋaaŋ, aanji ten ɥi uko wi ŋaaŋ mēntŋ kēme wi ahiluŋ kado, mŋaga mi nul mankaaŋ kē aji data. ¹⁷ ɥi Ulibra wi Naŋibaŋi, aji na *Farawuna naŋih i Ejiptu : « *Kē uko unkaaŋ kē nŋu'u ɥi pŋih uwo kē dŋal kaŋēpna ɥi iwi kayuuj mnhina mi naan, katim naan kahilna kameeŋana ɥi umundu bti.* »☆ ¹⁸ Iko bti iwoona ɥi uko wi Naŋibaŋi aŋaluŋ pdo, ahinan kaŋaga baŋaaŋ kēme kado baka batam ikow.

Udeeb na mŋaga mi Naŋibaŋi

¹⁹ ŋaaŋ alonŋ ahinan keeri kahepar kaji : « Hum di di Naŋibaŋi ahinanuŋ kadeebaŋēr nja wi ajaanŋ ado nja ŋdo jibi aŋaluŋ ŋdo? » ²⁰ Kē nŋšē hep-aran an bayitŋ naan, naŋal aji nawo bahonŋ kado kahepar Naŋibaŋi uko wi akdoluŋ ba? *Pŋukar paji pahepar ambomanuŋ pa uko unkayi kē aboman pa na jibi abomandēruŋ pa i**? ²¹ Ambomanuŋ pa ahinan kaboman pŋukar pnuura na pŋukar pwuŋaan ɥi ufuuŋ uloolan wi awoonaanuŋ.

²² Kē hēnk kak di di Naŋibaŋi abiinŋ aŋal pdiiman udeeb wi nul kabot kadiiman mnhina mi nul baŋaaŋ bti bantaanŋuŋ na pyeenk kakob. Aŋšē baa

☆ **9:11-12** Ujuni 25.23. ☆ **9:13** Natenan ɥi Malaki 1.2-3. ☆ **9:15**

Natenan ɥi Etekiyel 33.19. ☆ **9:17** Natenan ɥi Ppēn 9.16. * **9:20**

Natenan ɥi Itayi 29.16.

ṭēp ṭēp amiir baka. ²³ Ado haŋ wi adiimanuŋ jibi adēmūŋ maakan wi añaŋiŋ bañaan biki adatuŋ pa bawo ṭi mndēm mi nul. ²⁴ Nja ŋwoon biki Naṣibaṭi adatuŋ mēnt, ŋēnwo bayuday ṭaŋ, banwoon baanwo bayuday bawo ṭi bakaan mēntan. ²⁵ Hēnk di di Naṣibaṭi ajakuŋ na Hotea ṭi ulibra wi nul :

« Bañaan banwoon baambi wo biki pntaali pi naan
kē nṣē do baka bawo biki pntaali pi naan.

Bañaan biki nwoon mēmbaan kaŋala
kē nṣē ŋal baka maakan. »☆

²⁶ Akak aji na a :

« Dji na baka,
naanwo biki pntaali pi naan
kē baṣē luŋ kadu'an
babuk Naṣibaṭi ajug ubida. »☆

²⁷ Kē hēnk di di *Itayi *Naṭupar Naṣibaṭi ajakuŋ na babuk Iṭrayel :

« Babuk Iṭrayel baṭum ji pyiw panwoon du kaban ki
bdēk,
kē bantiinku ṭi baka ṭaŋ bakdukiŋ kabuur.

²⁸ Ajugun aluŋ kaṭaran ṭaran kado ṭi umundu
uko bṭi wi abiŋ aṭup aji ado☆. »

²⁹ Itayi akak aṭiini aji :

« Woli Ajugun *Anhiniŋ iko bṭi
aandukar nja lah bañaan baloŋ biki pntaali pi
nja

ŋwoha ji biki ubeeka wi Fodom
kaba fuṭ jibi babaan biki ubeeka wi Gomora☆. »

³⁰ Kē we wi ŋwoon kate ṭi uko waŋ? Wii wi
: bañaan banwoon baanwo bayuday banwoon

☆ 9:25 Hotey 2.25. ☆ 9:26 Hotey 2.1. ☆ 9:28 Itayi 22.23.

☆ 9:29 Natenan ṭi Ujuni 19.24-35.

baankla tfa pwo batool ti kadun ki Naşibaţi, bakak batool ti kadunul tiki bafiyaara. ³¹ Kê biki Itrayel banklaan pwo batool ti kadun ki Naşibaţi aţêpna ti bgah bi Moyit başê wo baanhili. ³² Kê we ukaan ba? Başal aji ptaş bgah paktuun bawo batool ti kêş ki Naşibaţi, baanyikrên kê bawo i kafiyaara. Bajot ti plaak panjaan pado bañaan bahubta, ³³ Hênk di di upiitaniin ti Ulibra wi Naşibaţi aji :

« *Tenan! Dtu plaak plon du *Fiyon.*[†]

Plaak pa pdo bañaan bahubta babot bajot.

Kê banfiyaaruŋ plaak mênţ

başê wo baankkowa nin. »

10

¹ An bayiţ naan, uko wi nji nŋaluŋ maakan ti uhaaş naan, uko wi nji kañehandêruŋ bayuday Naşibaţi, uwo babuur. ² Dme kê baŋala maakan, kê uŋal wi baŋaluluŋ uşê wo uunwo na kame, ³ baanyikrên jibi ajaan ado ñaan awo natool ti kadunul. Balaana pwo batool ti kadunul na iko yi başaluŋ bukal ti ŋleef ni baka. Hênk, bapok udolade wi nul wi ajaan aţêpna kado bañaan bawo batool ti kadunul. ⁴ Na manjoonan *bgah bi Moyit badolun hênkuŋ kê ŋban du *Krittu, banfiyaaruŋ bti bawoona batool ti kadun ki Naşibaţi.

⁵ *Moyit ti uleeful adiiman ti ŋpiit ni nul jibi ñaan ajaan aţêpna ti ptaş bgah kawo natool aji : « *Ñaan anktaşuŋ iko bti yi bajakuŋ, aka ubida unkwoonuŋ ti ba* »[☆] ⁶ Kê uţup wi Naşibaţi aţupuŋ ti pwo natool panwoonuŋ du pfiyaar uşê ji : Kdo kaji ti uşalu : « *In aklun kapaya baţi?* » Krittu aando bi wala wala

[†] 9:33 Fiyon: Dawo katim kalon ki Yeruţalem. ☆ 10:5 Bgah 18.5.

ti ba i? ⁷ Kdo kaji kak : « *In aklun kawala du bnjiir?* » Krittü aando bi naṭa naṭa ti pkeṭ i? ⁸ Kë we wi ujakun keeri? *Uṭup wu wun añogu, uwo ti mntumu, awo ti uhaaṣu.* ✧ Uṭup mēnt uwoon uṭup wi nktupun unjakun aji ñaan awo i kafiyaar. ⁹ Woli iṭup na mntumu aji Yetu awoon Ajugun abot afiyaar ti uhaaṣu kë Naṣibaṭi anaṭana ti pkeṭ, klun kabuur. ¹⁰ Na manjoonan, pfiyaar du uhaaṣ meet pajaan paṭij pwo naṭool, pṭup na mntum kaji Yetu awoon Ajugun paji paṭij mbuur. ¹¹ Hēnk di di *Ulibra wi Naṣibaṭi ujakun: « *Bañaan bti banfiyaarulun baankkowa* ✧. » ¹² Hēnk, uunka nayuday këme anwoon aanwo nayuday : bukal bti baka Ajug baka aloolan, anjaan atuum bnuura bañaan bti banṭuun mnhaṭ mi baka ti a. ¹³ Na manjoonan anṭuun mnhaṭ mi nul ti Ajugun alun kabuur ✧.

¹⁴ Kë hum di di baktuun mnhaṭ mi baka ti Ajugun, wi bawoon baanfiyaara? Hum di bakfiyaarulun, wi bawoon baambaan katiinka uko wi nul? Hum di baktiinkun uko wi nul, wi nin alon awoon aanṭup baka wa? ¹⁵ Kë hum di di ñaan aktupun baka wi bawoon baanyil nin alon? Kë hēnk di di Ulibra wi Naṣibaṭi ujakun: « *Natenan jibi unuuri pwin bañaan bankṭijun Uṭup Ulil Unuura!* » ✧

¹⁶ Kë mēnt bayuday bti baṣaan aṭaṣ *Uṭup Ulil Unuura. Hēnk, *Itayi *Naṭupar Naṣibaṭi ahepar aji : « Ajugun, in afiyaarun uṭup wi nṭupun ✧? » ¹⁷ Pfiyaar paji pawoona ti uko wi ñaan atiinkun, kë uko wi ñaan atiinkun uwoona du uṭup wi *Krittü.

✧ **10:8** Pleṣan 30.12-14. ✧ **10:11** Natenan ti Itayi 28.16. ✧ **10:13** Natenan ti Yowel 3.5. ✧ **10:15** Natenan ti Itayi 52.7. ✧ **10:16** Natenan ti Itayi 53.1.

18 Kë nşë hepar keeri, bayuday baantiink tiink i? Na manjoonan batiinki. Upiitana ti *Ulibra wi Naşibaţi aji :

« *Pdiim patiinkana ti umundu bti,*
ņtup ņaban du kaban ki umundu. »☆

19 Kë nkak ahepar, biki *İtrayel baantee i? *Moyit ateem ti uko waņ wi ajakuņ aji Naşibaţi aji :

« *Ddolan nakuj bañaan banwoon baanwo pntaali pi naan,*
ddolan nadeebaţer bañaan banwoon baamme
nin uko ulon ti nji. »☆

20 *İtayi Naţupar Naşibaţi adoo ñoom aji Naşibaţi aji :

« *Banwoon baankla'en bawinën,*
dwinana du banwoon baanheparaan. »☆

21 Kë ti uko wi İtrayel aşë ji : « *Ŋwal bti, ddek kañen*
bañaan banwoon baantiinkën abot atam ikow. »☆

11

Mñaga mi Naşibaţi añağiiņ pntaali pi nul

1 Dhepar keeri : Naşibaţi apok pntaali pi nul i? Nin! Nji ti uleef naan dwo nayuday, i pntaali pi *Abraham, i pşini pi *Benyamin. 2 Naşibaţi aampok pntaali pi nul pi adoon abi dat dat. Jëm name uko wi *Ulibra wi Naşibaţi upiitun ti dko di *Eli aņomanun du Naşibaţi ti uko wi İtrayel? 3 Aji na a : « Ajugun, bafiņ *baţuparu akuţ atok iliit yi mngur yi nu. Nji aloolan ddukiin kë bakak aņal kafinën. »

☆ 10:18 Kañaam 19.5. ☆ 10:19 Natenan ti Pleşan 32.21. ☆ 10:20 Natenan ti İtayi 65.1. ☆ 10:21 Natenan ti İtayi 65.2.

⁴ Kë Naşibaţi aşë teema aji : « *Ddat başaşar naan iñeen-week nyaaş iñeen paaj na ulon (7000) banwoon baandëman *Baal.* »[☆] ⁵ Kë hënk di uwoon hënkun. Naşibaţi ti mña mi nul adat balon bantiinku kë bawo biki nul. ⁶ Adat baka ti mña mi nul, mënŋ iko yi badolon ikaan ; woli hënk da lah, mña mi Naşibaţi maankwo mi manjoonan.

⁷ Kë we wi nwoon kamëban ti uko wan? Pntaali pi Itrayel paanwin uko wi paklaan, biki Naşibaţi adaton ŋaŋ bawinun wa. Kë bandukiin başë dënëŋ ŋhaaş. ⁸ Hënk di di upiitaniin ti *Ulibra wi Naşibaţi aji :

« *Te nŋa Naşibaţi ado ŋhaaş ŋi baka kë ŋadënëŋi kës ki baka kaankak awin, ibaŋ yi baka iinktiink.* »[☆]

⁹ Kë *Dayiŋ naşih akak aji :

« *Pde pi baka pawoon bŋaaw, bahilna bajot, bakoba kakob ki bataanjananun.*

¹⁰ *Dolan kës ki baka kafël bado bakak bakuul dolan baka bado kajiŋ ŋwal bti.*[☆] »

¹¹ Kë nşë hepar keeri : biki Itrayel bajot pjot pi bawoon baanknaŋa nin i? Nin! Pjot pi baka pado banwoon baanwo bayuday bahilan babuur, kadoona bayuday bakuj baka. ¹² Kë woli phubta pi bahubtiin pado kë bañaan bti biki umundu bayeenk bnuura bweek, kë pjot pi baka pado kë ŋŋaak bti ŋayeenk bnuura bweek, wel wi pkak baka bti ti mbuur pawoon paanktiŋ?

¹³ An nanwoon naanwo bayuday dŋupan hënkun: nji dwoon *nanjaŋan i Naşibaţi ayilun du an, dji

☆ **11:4** 1 Başih 19.10,18. ☆ **11:8** Natenan ti Pleşan 29.3. ☆ **11:10** Pleşan 29.3; İtayi 6.10; 29.10.

kalilan maakan pdo ulemp unwoon wi naan, ¹⁴ tiki dnjal pdo bañaan biki pntaali pi naan bakujan, balon ti baka bahilna babuur. ¹⁵ Wi Naşibaţi apokun biki *Itrayel, bandukiin bahilan akak du a. H nk, woli Naşibaţi akak atiinkar na biki Itrayel, uwo wo ji pwul ubida bankeţun keţ.

¹⁶ Woli bawul Naşibaţi pde pteek, pde pandukiin bti payimani. Woli intaań yi bko iyimani, bko bti bayiman kak. ¹⁷ Itrayel dawo ji bko bi mnoliwera bi batepiin bi Naşibaţi afalun inah ilon ; a    u iwi inwoon iinwo nayuday ti dko di bafalnu  ya, ihilna iyeenk p  ak pankwoonun du kantaań ki bko. ¹⁸ K  i   wo i kawut ka al kaji ipel inah infalaniin yun. Le an  ań k  m    iwi i ijanu  intaań yi bko m   , yul i ijaniin.

¹⁹ Dme k  iji inah m    ifalana falana ihilna iyeenk dko di yul ibiin awo. ²⁰ H nk da. Inah ifalana falana tiki yaanfiyaari, k  iwi i   wo dko di iwoon tiki ifiyaari. Wutan keeri kado kahomp,   pan   p ido kalipara. ²¹ Woli Naşibaţi ap enan inah inwoon yi nul, hum di awoon aanhil pdo ha  kak na iwi ba?

²² H nku  iwin jibi Naşibaţi ahiini kawul   a  bnuura na jibi ahiini kakob   a . Awe an banjo-tun a   wulu bnuura. Ado kawulaaru wul bnuura woli itaman am  ban bnuura bi nul. Woli iindo ha , ap enanu ti dko di iwoon. ²³ K  bukal, woli baanduka ti ppok pfiyaar bakak du di bapiin awo  fa, tiki Naşibaţi aka mnhina mi pkakan baka da. ²⁴ Iwi, iwo kanah ki bko bpaajal ki Naşibaţi afalun abi  u ti bko bi nul bi atepiin. K  bayuday, bawoon inah yi bko bi batepiin  epi bun. Naşibaţi ahilan keeri kakakan baka du bko banwoon bi baka.

Mbuur mi Itrayel

²⁵ An bayiṭ naan, mēnṇal an nawoonṇ naanwo bayuday nado kahomp. Hēnk, dṭupan uko um-meniin unwoon ṭi uko undolonṇ pntaali pi *Itrayel : balonṇ ṭi baka bakak atam ikow, abot alonṇ kaduka haṇ te wal wi an nanwoonṇ naanwo bayuday biki Naṣibaṭi adatonṇ bṭi nakbuurunṇ. ²⁶ Hēnk, biki Itrayel babuur, hēnk di di Naṣibaṭi ajakonṇ ṭi ulibra wi nul :

« *Aloṇ alonṇ kawoona *Fiyonṇ pbuuran baka wal mēnṭ biki pntaali pi Yakob baṣē baṭaṇan ppokēn.*

²⁷ *Uko mēnṭ wi wi nhoṇunṇ aji ddo, wal wi nkapēnanunṇ pekadu di baka, ṭi bhoṇar bi nji kalonṇ kado na baka.* »☆

²⁸ Woli ṇaaṇ aten jibi bapokonṇ pṭaṣ *Uṭup Ulil Unuura, bawo baṣoorad Naṣibaṭi, nahilna natiink wa. Kē baṣē wohā biki Naṣibaṭi adatonṇ, aṇal baka ṭiki aten ṭi bhoṇar bi abiinṇ ado na bateem baka. ²⁹ Aanji tēh uko wi adoonṇ abi ṭen ṭen, aanji ṭilma baṇaaṇ biki adoonṇ abi dat dat.

³⁰ An nanwoonṇ naanwo bayuday nabi pok pṭaṣ Naṣibaṭi, kē aṣē bi miiran wi bayuday babiinṇ apok pṭaṣa. ³¹ Kē kamiir ki amiiranaṇ, kado kē ahil kak kamiir bayuday bampokonṇ pṭaṣa. ³² Hēnk, Naṣibaṭi ado kē baṇaaṇ bṭi baduka ṭi ppok pṭiinka awo wo ji badētaa. Ado do haṇ kahilna kamiir baṇaaṇ bṭi.

³³ In ahilanaṇ kaniib pyok pi Naṣibaṭi na uṣal untuṇa wi nul na iko yi ameen? In ahilonṇ kame uṣal wi nul, in ahilonṇ kapiban uko wi akdolonṇ? ³⁴ Hēnk di di upiitaniinṇ ṭi *Ulibra wi Naṣibaṭi, aji :

☆ **11:27** Natenan ṭi Itayi 59.20; na ṭi Kaṇaam 14.7.

« *In ahilanun kame uşal wi Ajugun?*

In ahilun kawula uşal? »

³⁵ « *In aţeetanulun kadoo kayoonk baluk? »*✧

³⁶ Hënk di uwoon, iko bti iwoona du a, iko bti itëpna ti a, iko bti iwo pa a. Mndëm manwo ti Naşibaţi te mnţo! Uwo han.

12

Ubida uhalu ti Krittü

¹ An bayiţ naan, Naşibaţi adiimanun nja kamiir ki nul, ukaan kë nji kakooţan kooţ keeri, nawul nleefan nawo bţenjan bjeb banwoon bi Naşibaţi abot alila. Waŋ ukwoon pdëman pi nakdoon kadëmana ti nhaaşan. ² Nawutan pdo uko wi bañaan biki umundu wi bajaan bado, naţëpan ţëp nawut Naşibaţi aţëlşan nhaaş abot awulan nşal nhalu. Wal mënt, nahilan kayikrën uko wi Naşibaţi aŋalun: uko unwoon unuura, uko unlilun, unwoon ujint piş.

³ Naşibaţi awulën bnuura, ukaan kë nji kaţupan an bti : « Nawutan kala pdëman nleefan. Andoli ti an aţëpnën ti pfiyaar pi afiyaarun Naşibaţi adolna uko wi aţu'ulun pdo. ⁴ Nwo na uleef uloolan, untumi na iko impaţi, kë iko mënt bti işë paţ iko yi ijaan ilemp. ⁵ Kë hënk di uwoon pa nja : nţum maakan kë nja nŋwoon biki *Krittü nşë wo uleef uloolan, andoli awo i bandukiin. ⁶ Naşibaţi ti bnuura bi nul aţen ñaan andoli iko impaţi na yi aţëntul yi awo i kado kalempna. Woli nwo i pdo kaţupar Naşibaţi, ndo wa na pfiyaar pi Naşibaţi aţenun nja. ⁷ Woli nwo i plempar batent nja, nlempar baka. Woli

✧ **11:35** Natenan ti Yob 41.3.

ɲwo i pjukan batënt nja, ɲdo haɲ. ⁸ Woli ɲwo i ptëntën batënt nja, ɲdo haɲ. Woli ɲwo i pten, ɲten bë ɲënkyoonk nin uko ulon. Woli Naşibaţi aţu nja ti pşih, ɲwo kataman. Woli iwo i ptënk najuuk, tēnkana na mnlilan.

⁹ Naɲaladan na batëntan na manjoonan. Nalowan iko bti inwoon iwuţaan, namēbaan bnuura uko unwoon unuura. ¹⁰ Naɲaladan na batëntan jibi naɲaladuɲ du katoɲ, andoli ji taman ti pdēman atëntul. ¹¹ Nawutan nin kawalan iñen. Naţuun kabaţ ti plempar Ajugun na uhaaş wi nan bti. ¹² Nalilaan ti mnhaţ mi nahatuɲ, namiiran ti mnhaj, nawut kaţañan nin pñehan Naşibaţi. ¹³ Nadoon kaţënk bañaan biki Naşibaţi banwoon ti kanuma nabot nado kayeenk bayaanţ du itohan.

¹⁴ Nañehaan Naşibaţi awul bnuura bañaan bankhajananaɲ ; nañehaana awul baka bnuura, awut kafëp baka. ¹⁵ Nalilaan na banwoon ti mnlilan, nawooni na banwoon ti ɲwooni. ¹⁶ Natiinkaran. Nakdo kala mndēm, naţëpën tēp nawalan ikowan. Nawutan kaşal kaji natit apel bandukiin. ¹⁷ Nawutan kalukan ñaan andolanaɲ buţaan. Natamaan nado kado uko unuuriin ti kēş ki bañaan bti. ¹⁸ Natamaan nado jibi nahiluɲ nawo bnuura na bañaan bti. ¹⁹ An bayiţ naan biki nɲaluɲ, naklukan nin, nawutan Naşibaţi awayëş. Hēnk di di Ajugun ajakuɲ ti ulibra wi nul : « *Nji dluɲ kalukanan, nji dkluɲ katuuman* »☆ ²⁰ Akak aji :

« *Woli ubon ude başooradu,
wulan baka bade.
Kē woli udaan uţij baka,*

☆ 12:19 Pleşan 32.35.

wulan baka badaan.
Woli ido haŋ,
ikuŋan baka mnkow. »☆

²¹ Nakwut buŋaan dawatan, naŋëpan ṭëp nawat da na bnuura bi najaan nado.

13

Pdo katiink baweeek biki p̣ših

¹ Ñaan andoli adoon katiink baweeek banwoon ṭi p̣ših, ṭiki p̣ših bti pawoona du Našibaŋi k̄ë banwoon ṭi p̣ših, Našibaŋi aŋuun baka ṭi pa. ² Hënk, ñaan ampokun p̣tiink banwoon ṭi p̣ših apok p̣taš uko wi Našibaŋi aŋuun pdo. Bukun m̄ënŋan Našibaŋi akob baka. ³ Na manjoonan banwoon baando buŋaan baanwo kado kalënk baših, bandolun buŋaan bawoon kado kalënk baka. K̄ë woli iinŋal keeri pdo kalënk banwoon ṭi p̣ših, dolan bnuura tañ, bataaŋaru ṭi uko waŋ. ⁴ Na manjoonan bawo balempar Našibaŋi biki aŋuun ṭi p̣ših pa bnuura bi nu. K̄ë iŋale do buŋaan, iwo kado kalënk baka ṭiki baka mnhina mi pweŋan. Balempar lempar Našibaŋi kadiiman udeeb wi nul bankdolun buŋaan. ⁵ Iwo keeri kado katiink baka ṭiki ime k̄ë uwo uko wi iwoon kado kado ; iinwo kado wa ṭiki iŋi udeeb wi Našibaŋi tañ.

⁶ Ukaan kak k̄ë iwo kado kaluk daaša. Na manjoonan bakobraar daaša baji balempar lempar Našibaŋi wi bakdolun haŋ. ⁷ Lukan ñaan andoli uko wi iwoon i pluka. Iwole kaluk daaša, lukan da ; uko wi iwohan pluk p̣ših, lukan wa. K̄ë hënk kak,

☆ **12:20** Plešan 32.35.

iwole ptiink ñaaŋ, tiinkana bnuura ; iwole pdëman ñaaŋ, dëmaana.

Bɲalad bi ɲɲaladuŋ

⁸ Nawutan kaɛeɛ nin ñaaŋ alon. Baɛeɛ bi nan bi ɲnuur bti bawoon ɲaŋ bɲalad bi naɲaladuŋ: ñaaŋ anɲaluŋ atëntul ado uko wi *bgah bi Moyit bajakuŋ bti. ⁹ Bgah baji : « Iinkpiint na ahar ñaaŋ », « Iinkfiŋ ñaaŋ », « Iinkkiiŋ », « Iinkñeebar bka bi atëntu » ☆ na iko ilon kak. Kë uɲup uloolan ušë ɲonkrën iko mënɲ bti yi bgah bajakuŋ, uwoon: « *Ŋalan atëntu jibi inɲaluŋ uleefu.* » ☆ ¹⁰ Pɲal atëntul paanji paɲija nin buɲaan dlon ; pɲal atëntul pawoon keeri pdo uko bti wi bgah bajakuŋ.

Pbomandër pa ubi wi Krittü

¹¹ Name wal wi ɲwoon hënkun: wal wi pnaɲa ɲi bɲoy ubani. Unuur wi mbuur uñog nja hënkun apel wal wi ɲbaan ajun jun pfiyaar. ¹² Utejan ulowi, nfa mañogi. Nawulën ɲduk keeri iko injaan idolana du bdëm, ɲej inaanen yi pnak. ¹³ Nawulën ɲdo kado iko inwoon itool jibi ñaaŋ ajaan ado na pnak. Nawulën ɲwut kande kaweeke, na ukuj na pɲuban pi piint na ubida uɲop na pɲom na bkujar. ¹⁴ Natamaan nanaam na Yetu *Krittü Ajugun ɲi mnwo mi nan, naɲaŋan pdo kaɲaš iko yi ɲleefan ɲaɲaluŋ kado kado.

14

Pwut kado kabeeh batënt nja

¹ Nayeekan ɲi ptoofan anwoon aando bi liint ɲi pfiyaar nawut kado kaɲom na a ɲi iko yi ašaluŋ.

☆ **13:9** Ppën 20.13-17; Plešan 5.17-21; Maci 19.18. ☆ **13:9** Bgah 19.18.

² Alon afiyaar kë iko bti ihinan kade'ana ; kë alon anwoon aando bi liint ti pfiyaar afiyaar kë aanwo kade nin uyemaŋ ulon. ³ Anjaan ade uyemaŋ awutan kabeeh anwoon aanji de wa ; kë anwoon aanji de wa awutan kado kaji atēntul mēnt aduknaanaa, un mēntan awo kak i Naŋibaŋi. ⁴ Iwo in ado ji nalem-par ŋaan alon alemp bnuura këme buŋaan? Woli alemp bnuura këme alemp buŋaan uten anŋu'ulun ulemp. Kë aŋe lun kalemp bnuura ŋiki Ajugun aka mnhina mi pŋenka.

⁵ Alon aji dēman unuur ulon kapel ŋandukiin, kë balon baji baji ŋnuur bti ŋalinun. Andoli aji wo i kamēban ti uko wi afiyaarun. ⁶ Andēmanun ŋnuur ŋlon, aji do haŋ pa Ajugun. Kë hēnk di di anjaan ade iko bti, ajaan ade ya pa Ajugun, kabot kabeeba ; kë anwoon aanji de iko bti aji do haŋ pa Ajugun kabot kabeeba. ⁷ Na manjoonan, woli ŋka ubida këme akeŋ, mēnt nja ŋwoon bajug ubida wi nja. ⁸ Woli ŋka ubida, ŋka wa pa Ajugun, kë woli ŋkeŋi, ŋkeŋ pa Ajugun ; hēnk, woli ŋwo bajeb këme akeŋ, ŋwo biki Ajugun. ⁹ Na manjoonan, Krittun akeŋ keŋ aŋe naŋa ahilna awo Ajug banketun na Ajug banwoon bajeb. ¹⁰ Iwi, we ukaan kë ikji atēntu aduknaanaa ba? Kë iwi, we ukaan kë ibeeh atēntu ba? Nja bti Naŋibaŋi alun kawayeŋ nja. ¹¹ Upiitana ti *Ulibra wi Naŋibaŋi

« *Nji Ajugan anwoon najeb dŋupan :*

baŋaan bti balun kaŋup ŋi kadun naan,

*bukal bti badēmanaan kadinan kë nji dwoon
Naŋibaŋi »☆*

☆ **14:11** Itayi 49.18; 45.23.

¹² Hênk, andoli ti nja alon kahepna ti kadun ki Naşibaţi pa uleeful.

Pwut pdo atênţ nja ajuban

¹³ Nawulên nţañan pdo kaji batênţ nja baduk-naanaa. Nabiin nţép ţép nţu nşal ti pwo nênkdo uko unktijun pjuban pi atênţ nja. ¹⁴ Pfiyaar pi nfiyaarun Yetu Ajugun padolên kē mmee, akuţ ayikrên bnuura kē nin uko ulon uunwo wo uţop ; uji uwo uţop ti nşan anşalun aji uwo uţop. ¹⁵ Woli ide uko ulon kē uţu atênţu kē ajootan pa iwi, iinkak anjala. Ţaafaraan uko wi ikdeen utok uhaaş wi nşan i *Krittu akeţarun. ¹⁶ Kwut keeri uko unwoon unuura pa iwi ukak uko unkdolon bado kaţiiniyaan butaan ti iwi. ¹⁷ Na manjoonan, *pşih pi Naşibaţi paanwo uko wi kande kēme pdaan, pawo pi pwo naţool, btiinkar na mnlilan mi *Uhaaş wi Naşibaţi ujaan uwul. ¹⁸ Nşan anklemparun Krittu hênk, aji lil Naşibaţi, bañan babot kañala.

¹⁹ Nawulên keeri ndo kala pdo uko unjaan utij btiinkar na btênkar ti pfiyaar. ²⁰ Kdo uko wi pde utok uko wi Naşibaţi adolon. Na manjoonan nin iko ide ilon iinwo wo iţop, aşë ji ikak iko iţop woli nşan ade ya aşë do atênţul kē ajot ti pekadu. ²¹ Uko unuuriin uwo pwut kade uyemaţ, pdaan poot kawut pdo uko bti unktuun atênţu ajuban.

²² Uko wi ikşalun ti uko mênţ hankan wa pa iwi na Naşibaţi. Nşan anwoon aanşal aji ajuban ti uko wi afiyaarun, anuurandëni. ²³ Kē anşan aji wo na nşal nţëb woli ade kēme adaan uko ulon, Naşibaţi aji ji aduknaana, ţiki uko wi adolon uunwoona ti pfiyaar pi nul. Uko bti unwoon uunwoona ti pfiyaar uwo pekadu.

15

Pdo batēnt nja bnuura

¹ Nja n̄nfiyaaruŋ aliint ʔi *Krittu n̄wo i kado kamiir banwoon̄ baanka mn̄hina mēnt̄, kawut kado uko wi nja n̄nalun̄ ʔaŋ. ² Ñaaŋ andoli awo i kado kala plil atēntul̄ pa bnuura bi un̄ mēnt̄an, kadolna'a ado kayaha ya kadun̄ ʔi pfiyaar pi nul. ³ Krittu ʔi uleeful̄ aanla la uko unlilulun̄, udoo piitana ʔi *Ulibra wi Naşibaʔi aji : « *Ikar yi bankariin̄ ibi ʔi nji.* »☆ ⁴ Iko bti inwoon̄ ʔi Ulibra wi Naşibaʔi ipiitana piitana n̄hilna n̄me n̄bot n̄tēpna ʔi kamiir na mntēŋ mi n̄piit mēnt̄ n̄akwulun̄ n̄kaana mn̄haʔ.

⁵ Dñehan Naşibaʔi anwoon̄ ukumpēs wi kamiir na mntēŋ aŋenan natiinkar nado kado ji Yetu *Krittu.

⁶ Hēnk, an bti nawo ʔi ploolan kadēman Naşibaʔi Aşin Ajugun Yetu Krittu.

Pyeenk batēntul

⁷ Nawo keeri kado kayeenk batēnt̄an jibi *Krittu ayeenkanan̄, mndēm mi Naşibaʔi manhilna manwinana ʔi mn̄wo mi nan. ⁸ Na manjoonan̄ d̄tupan, Krittu akak nalempar bayuday kadolna uko wi Naşibaʔi ahonun̄ bateem baka kabot kayuuj kē Naşibaʔi aji do uko wi ajakun̄. ⁹ Ado haŋ banwoon̄ baanwo bayuday bahilna kak bado kadēman Naşibaʔi ʔiki aŋaga baka. Hēnk di di upiitaniin̄ ʔi *Ulibra wi Naşibaʔi aji :

« *Ukaaŋ kē nji kalun̄ kadēmanu ʔi p̄toof pi bañaan̄ biki n̄taak bti,*

dlun̄ kado kayeehu iyeeh yi p̄ñaamarēn. »☆

¹⁰ Ukak apiitana aji :

☆ 15:3 Kañaam 69.9.

☆ 15:9 Natenan ʔi 2 Famiyel 22.50; na ʔi Kañaam 18.50.

« *An n̄taak b̄ti nawoon ʒi mnlilan na pntaali pi Aju-
gun.* » ☆

11 Ukak apiitana aji :

« *An n̄taak b̄ti nadoon kadēman Ajugun,
an kntaali b̄ti nadoon kayeeh mndēm mi nul.* » ☆

12 *Itayi *Naʒupar Naʒibaʒi akak aʒiini ʒi uko mēnt
aji :

« *Aloŋ ampēnnun ʒi pntaali pi Yete** alun kabi,
ul aknaʒiŋ kaʒih n̄taak b̄ti ;

n̄aʒu mnhaʒ mi n̄a ʒi a. » ☆

13 Dñehan Naʒibaʒi anwoon ukumpēs wi mnhaʒ
atumanan mnlilan na mnjeeh wi nafiyaarulun.
Hēnk, *Uhaaʒ wi Naʒibaʒi uwulan mn̄hina, mnhaʒ
mahilna mantum ʒi an.

Pʒup uko wi Pawulu aklempun

14 An bayiʒ naan, dme ʒi bkow naan na manjoo-
nan kē bnuura batum ʒi an, kē nawo bañaan bam-
meen akuʒ ahil kado kajukandēr. 15 Kē n̄šē ʒupan
n̄ʒup n̄tam ʒi n̄mban n̄lon ʒi kakaarta ki kaleʒanan iko
yi nadoon abi juk. Ddo haŋ ʒiki Naʒibaʒi ʒi bnuura bi
nul 16 adolēn kē n̄ji kalempar Yetu *Krittu ʒi kadun
ki banwoon baanwo bayuday. Dji kado ulemp
uyimanaan wi pʒup *Uʒup Ulil Unuura wi Naʒibaʒi,
bañaan biki n̄taak b̄ti bahilna bawo uʒen unlilun
Naʒibaʒi wi *uhaaʒ wi nul udolun kē uyimani.

17 Ukaan kē wi nkakun i Yetu *Krittu, dhinan
kalilan maakan ʒi uko wi n̄ji kalemparun Naʒibaʒi.

18 Dñoom kado kaʒup na mntēn ʒi uko wi Krittu
ʒaŋ, wi adolnun kē ndo banwoon baanwo bayuday
kē bakʒaʒ Naʒibaʒi. Krittu ado haŋ aʒēpna ʒi n̄ʒup

☆ 15:10 Pleʒan 32.43. ☆ 15:11 Kañaam 117.1. * 15:12 Yete
awoon aʒin Dayiʒ naʒih. ☆ 15:12 Itayi 11.10.

na udo wi naan, ¹⁹ ti mnhina mi mlagre na iko iñonjarënaan ti mnhina mi *Uhaaş wi Naşibaţi. Kë hënk di mpënnun Yerutalem ayaanţ te du utaak wi Iliriya aţup *Uţup Ulil Unuura wi Krittu aba. ²⁰ Kë nşë bi ţu ţu uhaaş naan bti ti pţup Uţup Ulil Unuura du ntaak njanwoon njaambaan katiinka uko wi Krittu kawutna kaniw du dko di alon adoon abi jun jun. ²¹ Hënk di njaan kado uko umpiitaniin ti *Ulibra wi Naşibaţi :

« *Biki bawoon baanţup uko wi nul balun kawina,
banwoon baantiink kë baţiiniyaan uko wi nul
balun kate.* »☆

Pawulu aŋal pya Rom

²² Uko wan uneenanaanun nyaaş nţum pbi du an. ²³ Kë hënkun wi mbaan ulemp wi naan du ntaak mënţ abot ado nşubal nţum ni nŋali pbi du an, ²⁴ dŋal kanuhşar na an. Dşal woli dlun aya Eţpaña kapant kawinan naşë naţënkën nhilna mban utaak mënţ. ²⁵ Kë nşë tool hënkun pya Yerutalem pţënk bañaan biki Naşibaţi banwoon da. ²⁶ Banfiyaarun biki ntaak ni Matedoniya na Akayi badinan pţënk bañaan bawaan mënţ. ²⁷ Aa, badinan pdo han, aşë wo na manjoonan biki pţënk baka. Jibi bayuday banfiyaarun Krittu baţokun iko inuura inwoonun du baţi yi bayeenkun na banwoon baanwo bayuday, hënk kak di di bukal kak bawoon kaţok na bayuday iko yi umundu yi bakaan. ²⁸ Wal wi nji kalun kado kakuran mënţ kaba, awul baka iko bti yi baţenun baka, dţëpna du an kaţool pya Eţpaña. ²⁹ Dme kë woli dbi du an Krittu kalilan maakan.

☆ **15:21** Natanan ti İtayi 52:15.

³⁰ An bayit naan, kë nşë kootan ti katim ki Yetu *Krittu Ajugun na uŋal wi *Uhaaş wi Naşibaŋi ujaan uwul nja : nabiin ngutan, ŋñehan Naşibaŋi pa nji. ³¹ Nañehaan nhil mbuur bayuday banwoon baanfiyaar Krittu. Nañehaan kak iko yi nji kañoŋon biki Naşibaŋi banwoon du Yerutaalem iyeenkana bnuura. ³² Hënk, nhilna woli ulil Naşibaŋi kabi du an na mnilan kanoorfën ntiinku na an. ³³ Dñehan Naşibaŋi anwoon ukumpëş wi mnjeeh awo na an bti! Uwo haŋ.

16

Pwul mboş

¹ Dŋal nayeenk Febe ñaaf i nja anjaan alempar banfiyaarun biki Kenëray. ² Nayeenkana ti ptoofan jibi ñaan ajaan ayeenk bañaan biki Naşibaŋi ti katim ki Ajugun, naŋenkana ti iko bti yi aklun kanuma ŋiki ul ti uleeful aŋenk bañaan batum aŋu na nji ti uleef naan.

³ Dwul mboş *Pritiliya na Akila banjaan bawo na nji ti plempar Yetu *Krittu, ⁴ bukal bambiin anaŋ naŋ kawul iŋuŋ yi baka abuuranaanën pkeŋ. Dbeeb baka, mënŋ nji aloolan kabeebun baka, banfiyaarun banwoon baanwo bayuday bti bakak abeeb baka. ⁵ Dkak awul mboş banfiyaarun banjaan bayit du katoŋ ki baka.

Dwul mboş Epenet i mmaganun anwoon nateek anfiyaarun *Krittu du utaak wi Atiya.

⁶ Dwul mboş Mariya anhaahun maakan na an.

⁷ Dwul mboş Andronika na Yuniya bayit naan ti *Krittu bambiin awo na nji du ukalabuş. Bawo bañaan bantiinkaniin ti banjaan abot aŋiyaar *Krittu ji mbi ndo kafiyaara.

⁸ Dwul mboş Ampliyat i mmaganuñ bnuura ƚi katim ki Ajugun.

⁹ Dwul ma Urabanu anjaan alempar *Krittu na un, na Titaku i mmaganuñ.

¹⁰ Dwul ma Apelet anyuujun kë amëban *Krittu. Dwul mboş biki katoñ ki Arittobulu.

¹¹ Dwul mboş Herodiyon ayiñ naan.

Dwul ma biki katoñ ki Nartitu, banwoon biki Ajugun.

¹² Dwul bi Trifena na Trifota mboş, bukal banhaahun maakan ƚi plempar Ajugun. Dwul mboş Peretida analaniiñ abot ahaah bnuura pa Ajugun.

¹³ Dwul mboş Rufu i Ajugun adatuñ na anin ankaan awo ni.

¹⁴ Dwul ma Atenkritu na Flegon na Hermet na Patroba na Hermat na bayiñ baka banwoon na baka.

¹⁵ Dwul mboş Filologu na Yuliya na Nereyu na aña'ul ñaaf, na Olimpiya na bañaan biki Naşibañi bti banwoon na baka.

¹⁶ Nawuladën mboş an bti naboofar bboofar banyimanuñ. Kntuk ki banfiyaaruñ *Krittu bti kawulan mboş.

Nğup nlon nbaañşani

¹⁷ An bayiñ naan, dkootan koot, nalipariin bañaan banjaan banaakrën bañaan kakut kanee-manan wi bajaan balañ pjukan pi bajukananan. Nalowan baka! ¹⁸ Bañaan ji bukuñ mënñan baanji balempar *Krittu Ajugun, iyin yi baka yi yi bajaan balempar. Baji baguur na nğup ntaab ni baka nğum bañaan banwoon kabañ kaloolan. ¹⁹ Na manjoo-nan pfiyaar pi nafiyaaruñ Naşibañi pameetana ƚi

dko bti, ukaan̄ kē uwo mnlilan mi naan. Kē nşē ŋal nawo na ŋşal ŋntuŋa, kadolna bnuura kaşē kabi kalow low buŋaan. ²⁰ Naşibaŋi anwoon̄ ukumpēş wi mnjeeh awat hēnkun̄ Tatana ŋi ihoŋan.

Dñehan bnuura bi Yetu Ajugun bawo ŋi an.

²¹ Timote anjaan̄ alemp na nji awulan mboş, ul na Lutiyut na Yatōn na Totipater bayiŋ naan.

²² Nji Tertiya mpiitarun̄ Pawulu kakaarta, dwulan mboş ŋi katim ki Ajugun.

²³ Gayut anyeeknun̄ du katohul awulan mboş. Du katohul di di banfiyaarun̄ bti bajaan̄ bayiti-iraan.

Erattut namali i ubeeka akak awulan mboş, na Kwartu ayiŋ nja.

²⁴ [Dñehan Yetu Krittu Ajugun awulan an bti bnuura. Uwo han̄.]

Mndēm mi Naşibaŋi

²⁵ Nawulēn ŋdēman Naşibaŋi! Aka mn̄hina mi pdolan naliint̄ ŋi pfiyaar. Uko wan̄ wi wi nji njakun̄ wi nji kaŋupun̄ *Uŋup Ulil Unuura unktiiniyaanun̄ uko wi Yetu *Krittu, kadiiman manjoonan mam-menaniin̄ undiimaan. ²⁶ Hēnkun̄ kakşa manjoonan mēnt̄ mantēpna ŋi uko wi *baŋupar Naşibaŋi bapiitun̄, uko wi Naşibaŋi anwoon̄ aankba ajakun̄ aji udolana, apēn awinana ŋi kadun ki ŋtaak bti ŋahilna ŋafiyaara ŋabot ŋado kaŋaşa. ²⁷ Nawulēn ŋdēman te mn̄ŋo Naşibaŋi anwoon̄ aloolan anwoon̄ na uşal untuŋa ŋi katim ki Yetu Krittu. Uwo han̄.

Ulibra wi Naşibaṭi
New Testament and Shorter Old Testament in
Mankanya

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mankanya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mankanya

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 30 Dec 2021

a40dd8c3-0687-5ed7-bd1a-ef16ae8e3b9c